

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Cześć LVII. — Wydana i rozesłana dnia 1 listopada 1882.

153.

Ustawa z dnia 2 października 1882,

zmieniająca niektóre paragrafy ustawy z dnia 5 grudnia 1868 (Dz. u. p. Nr. 151) o służbie wojskowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

Artykuł I.

Uchyla się terażniejszą osnowę §§. 4, 14, 15, 21, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 52, 53, 54 i 55 ustawy z dnia 5 grudnia 1868 (Dz. u. p. Nr. 151) o służbie wojskowej, które odtąd opiewać mają jak następuje:

§. 4.

Powinność służbowa trwa:

1. w wojsku stałym:
 - a) trzy lata w linii,
 - b) siedm lat w rezerwie;
 2. w marynarce wojennej:
 - a) cztery lata w linii,
 - b) pięć lat w rezerwie;
 3. w rezerwie dopełniającej dziesięć lat;
 4. w obronie krajowej:
 - a) dwa lata dla tych, którzy dopełniwszy powinności służbowej w wojsku stałym lub w rezerwie dopełniającej, przeniesieni zostali do obrony krajowej,
 - b) dwanaście lat dla tych, do służenia wojskowo, obowiązanych, którzy wcieleni zostali bezpośrednio do obrony krajowej (§. 32).
- Ci, którzy powinności służbowej dopełnili w marynarce wojennej, nie są obowiązani do służenia w obronie krajowej.

Dla wszystkich, do służby obowiązanych, wziętych do wojska w prawidłowym peryodzie poboru (§. 31) lub w poborze spóźnionym aż do dnia 1 paździer-

nika, czas służby zaczyna się dnia 1 października roku poboru, dla wziętych do wojska w innym czasie i dla ochotników — wyjąwszy przypadki nadzwyczajne w §. 21 wzmiankowane — od dnia wzięcia do wojska.

Tym żołnierzom, u muzyki wojskowej lub u konnicy, służącym, którzy, wysłużywszy obowiązkowe lata służby liniowej, służą dobrowolnie dalej, lub na nowo do służby wstępują a nie pobierają premii służbowej podoficerskiej, każdy rok, wysłużony dobrowolnie w linii, wliczony będzie podwójnie w lata służby w rezerwie.

§. 14.

Wojsko stałe i marynarka wojenna dopełniają się:

- a) przez wcielanie wychowalców instytutów wychowawczych wojskowych (§. 19),
- b) przez wstępowanie dobrowolne (§§. 20 do 24), według okoliczności na czas wojny,
- c) przez pobór z urzędu (§§. 45 do 47),
- d) przez pobór prawidłowy (§§. 31 do 34).

§. 15.

Obrona krajowa dopełnia się:

- a) przez przenoszenie należących do rezerwy, gdy wysłużą lata służby wojskowej i należących do rezerwy dopełniającej, gdy wysłużą lata służby w rezerwie dopełniającej (§. 4),
- b) przez bezpośrednie wcielanie popisowych (§. 32),
- c) przez przyjmowanie takich ochotników, którzy obowiązkowi stawienia się uczynili zadosyć, nie są do służby obowiązani, lecz są do niej zdadni a to z obowiązkiem służenia przez dwa lata, lub według okoliczności na czas wojny,
- d) przez przyjmowanie ochotników jednorocznych, którzy w myśl §. 21 winni być wzięci do obrony krajowej, nakoniec
- e) wyjątkowo przez przedwczesne przenoszenie na własne żądanie kadetów z wojska stałego do czynnej służby w obronie krajowej, gdyby i dopókiby dopełnianie czynnego korpusu oficerskiego w obronie krajowej podlegało trudnościom, o ile stosunki pocztu oficerów w samemże wojsku stałym na to pozwolą i bez naruszenia ustawowego obowiązku służenia w wojsku stałym.

§. 21.

Krajowcy, których stopień wykształcenia odpowiada skończeniu nauk w gymnazyum wyższem, szkole realnej wyższej lub w zakładzie naukowym z niemi na równi będącym i którzy to udowodnią świadectwami zakładów naukowych publicznych lub prawami takichże zakładów obdarzonych, albo egzaminem, który zdać mają przed komisją mieszaną, do tego ustanowioną, jeżeli dobrowolnie wstąpią do wojska stałego i w ciągu czasu służby ponosić będą koszta swego umundurowania, uzbrojenia i wyżywienia (u konnicy będą mieli nadto i utrzymywali własnego konia), przenoszeni będą do rezerwy w czasie pokoju już po wysłużeniu czynnie jednego roku, licząc od dnia wstąpienia do służby.

Ochotnikom służy prawo wybrania sobie garnizonu, jakoteż roku służby ochotniczej aż do 1 października tego roku, w którym złączą dwudziesty piąty rok życia, tym zaś uczniom medycyny, którzy rok służby ochotniczej chcą odbyć w wojskowej służbie zdrowia jako doktorowie medycyny, nawet aż do 1 paź-

dziennika tego roku, w którym zaczną dwudziesty siódmy rok życia, a jeżeli biorą na siebie koszt własnego mieszkania, służy im także prawo nie mieszkania w koszarach.

Tym ochotnikom jednorocznym, których wzięto do wojska, zanim doszli wieku do stawienia się obowiązującego, jeżeli służbę liniową bądź dobrowolnie, bądź w skutek powołania z powodu uruchomienia, rozpoczną najpóźniej w tym roku, w którym dojdą wieku, do stawienia się, obowiązującego — czas służby liczyć się będzie od 1 października tego roku, w którym ich wzięto do wojska, w innych zaś przypadkach od 1 października tego roku, w którym skończą 20ty rok życia.

Tym uczniom medycyny, którzy korzystali z dobrodziejstwa zwłoki wyjątkowej aż do 27 roku życia, atoli nie uzyskali stopnia akademickiego doktorów, czas od 1 października tego roku, w którym zaczęli 25ty rok życia aż do dnia wstąpienia do służby, nie będzie wliczany w ogólny czas służby.

Które zakłady naukowe krajowe i zagraniczne prócz akademii handlowej Revoltella, tudzież akademii handlowej i żeglarskiej w Tryeście, zostają w tym względzie na równi z gymnazyami wyższymi lub szkołami realnymi wyższymi, tudzież skład komisji egzaminacyjnej mieszanej, jakoteż przedmioty egzaminu i sposób egzaminowania postanowi ministerstwo krajowe w porozumieniu z wspólnym ministerstwem wojny.

Także ubogich powyższej kategorii, którzy udowodnią swoje ubóstwo, tudzież zachowywanie się moralne nienaganne, jakoteż postępy celujące z głównych przedmiotów lub złożą świadectwa dojrzałości albo świadectwa egzaminu rządowego, dowodzące ich uzdolnienia, przyjmowani będą do służby jednorocznej ochotniczej i w ciągu tejsze odziewani, uzbrajani i żywieni kosztem wspólnego budżetu wojny.

Jeżeli zgłaszający się aspirant, nie mógł być przyjęty do służby ochotniczej jednorocznej z powodu niezdatności fizycznej i tenże w czasie od 1 lipca roku, który bezpośrednio poprzedzał jego wiek popisowy aż do nadejścia peryodu poboru tego roku, w którym do stawienia się był po raz pierwszy powołany, poddał się stanowczemu rozpoznaniu zdatności (superarbitrum) z takim samym skutkiem, prawo do służby jednorocznej ochotniczej zachowuje się mu do wszystkich następnych prawidłowych poborów, pod tym warunkiem, że na początku każdego następnego prawidłowego poboru w ich powiecie, odwołają do niego u właściwej władzy administracyjnej. Też same postanowienia mają być analogicznie stosowane do tych, w poprzedniej klasie wieku tymczasowo uwolnionych, którzy aż do następnego poboru nabyli zdatności do służby jednorocznej ochotniczej i tę udowodnią.

Tych ochotników jednorocznych, w wieku popisowym przyjętych, którzy stósownie do rezultatów poboru lub po odliczeniu nadwyżki kontyngensu owego roku, odpadają do obrony krajowej, stósownie do klasy swego wieku i kolei losowej, przenieść należy do obrony krajowej i ci bez naruszenia służącego im prawa wyboru rozpoczęcia służby liniowej, odbyć mają służbę ochotniczą jednoroczną w obronie krajowej a następnie będą przeniesieni do pocztu urlopników obrony krajowej.

Przenoszenia takich ochotników jednorocznych do obrony krajowej może Minister obrony krajowej w każdym z osobna przypadku zaniechać, za porozumieniem się z wspólnym Ministrem wojny, jeżeli przenoszenia tego nie potrzeba ze względu na stosunki pocztu oficerskiego obrony krajowej.

Ci aspiranci na ochotników jednorocznych, którzy stają do poboru prawidłowego i stósownie do kolei losowej mieliby odpaść do rezerwy dopełniającej, odbyć mają służbę ochotniczą jednoroczną w wojsku stałym (marynarce wojennej).

Popisowi, uczeszczający do jednej z dwóch ostatnich klas gymnazyum wyższego lub szkoły realnej wyższej, albo zakładu naukowego wyłącznego, będącego z niemi na równi, składającego się najmniej z trzech kursów rocznych obowiązkowych, albo takiegoż zakładu naukowego, mającego tylko dwa kursa obowiązkowe roczne, jeżeli ich opóźnienie się w ukończeniu nauk nie pochodzi z ich winy, mogą być warunkowo przyjęci na ochotników jednorocznych z zastrzeżeniem stanowczej decyzji wtedy, gdy skończą nauki.

Także ochotnicy jednoroczni, przyjęci warunkowo, odbyć mają służbę ochotniczą jednoroczną w myśl powyższych przepisów według okoliczności w obronie krajowej.

Gdyby tacy warunkowi ochotnicy jednoroczni zaprzestali nauk lub nie mogli w czasie właściwym udowodnić, że skończyli je z pomyślnym skutkiem, powołani będą później do trzyletniej służby liniowej, albo też, jeżeli należą do obrony krajowej, do jednorocznej służby liniowej w tejże, która liczyć się będzie pojedynczo.

Ochotnicy jednoroczni, którzy odbędą służbę jednoroczną i uczynią zadość warunkom przepisany dla oficerów rezerwy lub obrony krajowej, mianowani będą w miarę otwartych lub otwierających się wakansów i stósownie do swojej rangi aspirantów oficerskich (kadetów), oficerami rezerwy lub obrony krajowej.

Ci oficerowie rezerwy pełnić będą obowiązki w ciągu swojej powinności służbowej w razie uruchomienia, stósownie do potrzeby i decyzji wspólnego Ministra wojny albo w wojsku stałym, albo w obronie krajowej. Gdy się zaś ich powinność służbowa w wojsku stałym skończy, przeniesieni będą, stósownie do ich ustawowego przeznaczenia, do obrony krajowej.

Wyjątkowo, za zezwoleniem Ministra obrony krajowej, można takich oficerów rezerwy na ich prośbę zostawić w rezerwie nawet po upływie tego czasu.

Dobrodziejstwo służby ochotniczej jednorocznej traci ten, który przed lub po rozpoczęciu służby jednorocznej skazany zostaje sądownie:

za zbrodnię lub przestępstwo albo wykroczenie, pochodzące z cheiwości; albo za przestępstwo obrażające moralność publiczną.

W przypadku tym, czas już wysłużony w linii, wliczyć należy w lata powinności służbowej, której dopełnić trzeba w myśl §. 4go a według okoliczności w lata służby jednorocznej w obronie krajowej, które liczyć się mają pojedynczo.

We względzie utraty dobrodziejstwa służby ochotniczej jednorocznej na zasadzie wyroku sądu karnego, decyduje Minister obrony krajowej, według okoliczności w porozumieniu z wspólnym Ministrem wojny.

§. 25.

Kandydaci stanu duchownego któregokolwiek kościoła lub społeczności religijnej prawnie uznanych, wzięci do wojska, jeżeli już przed terminem wcielenia (1 października) rozpoczęli nauki teologiczne, otrzymają na prośbę swoje urlop do kontynuacyi nauk teologicznych.

Po otrzymaniu święceń kapłańskich a według okoliczności po otrzymaniu nominacyi na pasterzy duchownych, wpisani będą w listy pasterzy duchownych wojska lub obrony krajowej i w razie wojny mogą być powołani na pasterzy

duchownych w wojsku (marynarce wojennej) lub w obronie krajowej, jakoteż w szpitalach polowych i stałych, stósownie do ilości lat w wojsku wysłużonych.

W razie istniejącego lub nastającego braku kapłanów wszystkich wyznań prawnie uznanych, wolno będzie korzystać z powyższego dobrodziejstwa tym wziętym do wojska uczniom dwóch ostatnich klas wyższego gimnazjum, nie z własnej winy opóźniającym się w naukach, którzy przed komisją popisową oświadczą, że chcą poświęcić się naukom teologicznym i stanowi duchownemu a według okoliczności okażą otrzymane zapewnienie, iż będą przyjęci na nauki teologiczne lub do nowicyatu, jakoteż tym ochotnikom jednorocznym, warunkowo przyjętym, którzy przed stanowczym przyznaniem im prawa ochotników jednorocznych, zostali już teologami, albo po otrzymaniu go, rozpoczęli nauki teologiczne lub wstępują do nowicyatu, pod warunkiem, aby rzeczywiście skończyli nauki teologiczne i aby po ich skończeniu otrzymali wyższe święcenia lub zostali mianowani pasterzami duchownymi.

Atoli aż do rozpoczęcia nauk teologicznych są oni w razie uruchomienia obowiązani do służby pod bronią.

Ci, którzy porzucają nauki gimnazjalne lub opóźniają z własnej winy ich skończenie, lub którzy nie rozpoczynają odrazu nauk teologicznych, albo nie wstępują odrazu do nowicyatu, albo też przed otrzymaniem wyższych święceń porzucają zawód duchowny, i akoniec kandydaci na kapłanów i pasterzy duchownych, którzy nie otrzymali urzędu pasterskiego w czasie oznaczyć się mającym przez interesowane ministerstwa w porozumieniu z wspólnym Ministrem wojny, obowiązani są poddać się niezwłocznie ustawowej służbie liniowej, według okoliczności z zastrzeżeniem roszezeń do dobrodziejstwa służby ochotniczej jednorocznej.

Ci, którzy po odbyciu powinności służbowej w linii, rozpoczynają nauki teologiczne lub je kończą, tudzież ci ochotnicy jednorocznicy, którzy poświęcają się teologii, ale w myśl ustawy niniejszej nie mają prawa do powyższego ułatwienia i służby liniowej jeszcze nie odbyli; uwalniani będą w czasie pokoju od służby pod bronią, mianowicie pierwsi, od ćwiczeń wojskowych w rezerwie (obronie krajowej) a gdy otrzymają wyższe święcenia lub zostaną mianowani pasterzami duchownymi, mają być wpisani w listę pasterzy duchownych wojskowych w rezerwie (obronie krajowej).

W ogólności kapłani wyświęceni, jakoteż pasterze duchowni, będą wolni w ciągu swojej powinności służbowej od służby pod bronią i mają być zapisani w liście pasterzy duchownych wojskowych (obrony krajowej).

§. 27.

Kandydaci na nauczycieli szkół początkowych (licząc tu także szkoły mieszczkańskie i seminaria nauczycielskie), tudzież nauczyciele tych zakładów, powołani do wojska stałego (marynarki wojennej) lub obrony krajowej (1 października) kształceni będą wojskowo przez ośm tygodni, w takim czasie, aby to jak najmniej przerywało nauki szkolne a następnie puszczani na urlop i w czasie pokoju powoływani jeszcze tylko do peryodycznych ćwiczeń wojskowych w rezerwie (obronie krajowej).

W razie istniejącego lub nastającego braku nauczycieli w szkołach początkowych, ci popisowi, którzy kształcą się na nauczycieli, jeżeli w dniu owego prawidłowego poboru w ich rodzinnym powiecie, do którego są powołani, uczęszczają na jeden z dwóch ostatnich kursów seminarium nauczycielskiego i udo-

wodnią, że nie z własnej winy opóźnili się w naukach, gdyby zostali wzięci do wojska stałego lub do obrony krajowej będą puszczani na urlop, aby nauk pedagogicznych mogli dokończyć, z zastrzeżeniem powołania ich w razie urucho-
mienia.

Gdy potem, postępując prawidłowo w naukach pedagogicznych, skończą je z dobrym skutkiem i uzyskają stałą posadę w szkołach początkowych, dobrodziejstwo powyższe będzie im przyznane stanowczo.

Kształcący się na nauczycieli, którzy w czasie właściwym nie złożą tych dowodów, tudzież kandydaci na nauczycieli i nauczyciele szkół początkowych, którzy porzucą zawód nauczycielski zanim upłynie czas ich powinności służbo-
wej, obowiązani są odbyć później ustawową służbę liniową.

Właściciele odziedziczonych gospodarstw wiejskich, tamże stałe mieszka-
jący, którzy zarządzają gospodarstwem osobiście, jeżeli dochody z gruntów tego gospodarstwa wystarczają na samoistne utrzymanie rodziny z pięciu osób złożo-
nej, nie przenosząc jednak więcej niż cztery razy takiego dochodu, gdy według kolei losowej wejdą do kontyngensu rekruckiego, mają być na czas tego stosunku przeznaczeni do rezerwy dopełniającej i do jej kontyngensu zaliczeni.

W tych przypadkach, w których zachodzą stosunki familijne, zasługujące na szczególne względy, które jednak nie uzasadniają prawa do czasowego uwol-
nienia, w myśl przepisów §. 17, można po wzięciu do wojska i wykształceniu, zarządzić puszczenie na urlop, na czas pokoju, jednak z zastrzeżeniem powoły-
wania do ćwiczeń wojskowych i zgromadzeń kontrolnych.

§. 31.

Pobór prawidłowy do wojska stałego (marynarki wojennej), do rezerwy do-
pełniającej i do obrony krajowej odbywa się corocznie w czasie od 1 marca do
końca kwietnia.

§. 32.

Poboru dokonywać mają komisye mieszane, zaciągając obowiązanych do
służenia wojskowo, którzy do okręgu dostawniczego przynależą, podług kolei
klas wieku a w każdej klasie wieku podług kolei losu.

Wszyscy młodzi mężczyźni, urodzeni w czasie od 1 stycznia do 31 grudnia
pierwszego roku, stanowią razem jedną klasę wieku, którą oznacza się rokiem
urodzenia.

Zwyczajnie powołuje się do poboru trzy klasy wieku.

Wyjątkowo powołać można do poboru czwartą klasę wieku wtedy, gdy kon-
tyngensy wojska stałego (marynarki wojennej) i rezerwy dopełniającej, tudzież
ilość najmniejsza do uzupełnienia obrony krajowej potrzebna nie da się pokryć
zdatnymi do służby wojennej z trzech pierwszych klas wieku.

Czwartą klasę powoływać trzeba do stawienia się w tych obszarach admi-
nistracyjnych, w których według obliczonej średniej cyfry z trzech ostatnich lat,
nie dostaje do pokrycia ilości potrzebnej najmniej cztery od sta tejże ilości, a za-
niechać jej powoływania, jak tylko według tej średniej cyfry będzie można po-
kryć ilość potrzebną trzema pierwszymi klasami wieku o tyle, iż niedobór będzie
wynosił mniej niż trzy od sta.

Gdy ilość do uzupełnienia potrzebna zostanie pokryta, pobór z czwartej
klasy wieku należy zamknąć.

Do każdego korpusu wojska lub marynarki przeznaczają się najzdadniejszych, o ile tylko można zgodnie z życzeniami popisowych.

Tych wcielonych, którzy po dostarczeniu tyłu ludzi, ilu potrzeba do oddzielnych korpusów i zakładów, tudzież muzyków, rękodzielników i umiejących pisać, pozostaną z kontyngensu, przeznaczyć trzeba do właściwego pułku w okręgu uzupełnienia, ile możności w tymże okręgu uzupełnienia zostawić i tu wykształcić.

Po zupełnem pokryciu kontyngensów stałego wojska (marynarki wojennej) i rezerwy dopełniającej, jakoteż ilości najmniejszej potrzebnej do uzupełnienia obrony krajowej, nadwyżka zdatnych do służby wojennej w każdym okręgu dostawniczym, jeżeliby była w trzech pierwszych klasach wieku, wcielona będzie również do obrony krajowej.

Obowiązanych do służenia wojskowo wciela się do rezerwy dopełniającej stale, bez względu na klasę wieku, do której należą.

Przeznaczeni do rezerwy dopełniającej mają być wprawdzie wzięci do wojska, stósownie do swojej zdadności i w miarę potrzeby wcieleni do rozmaitych korpusów armii i przez ośm tygodni kształceni, ale na czas pokoju pozostawieni będą na stanowisku wojskowym nie czynnym i nie są obowiązani do ćwiczeń wojskowych.

W razie wojny użyci być mają do uzupełnienia wojska stałego lub marynarki wojennej na rozkaz cesarza, według kolei lat wzięcia do wojska, począwszy od najmłodszego roku wzięcia.

Gdy się wojna skończy, ci, którzy należą do rezerwy dopełniającej, przeniesieni będą napowrót na dawne stanowisko nie czynne.

Ci obowiązani do służenia wojskowo, którym w ostatniej (trzeciej lub czwartej) klasie wieku do stawienia się obowiązującego, przyznane zostało (§. 17) czasowe uwolnienie od powinności służbowej w wojsku, gdy wejdą w następną klasę wieku, rozpocznie się utrzymywanie ich w ewidencji, stósownie do ich kolei losowej, u rezerwy dopełniającej albo u obrony krajowej i — jeżeliby tytuł uwalnający ich, nadal istniał, będą utrzymywani w ewidencji aż do 31 grudnia tego roku, w którym skończą trzydziesty a względnie trzydziesty drugi rok życia.

§. 33.

Gdyby popisowy, który stósownie do kolei losowej obowiązany jest wstąpić do wojska stałego (marynarki wojennej), do rezerwy dopełniającej albo do obrony krajowej nie stawił się w czasie prawidłowego poboru, użyć należy środków ustawowych celem dostawienia go później.

Tymczasem wstąpić ma na jego miejsce najbliższy zdadny według kolei listy popisowych.

Jednak ci, którzy za tyłu nieobecnych, ilu ich prawdopodobnie do końca roku poboru, ze względem na średni stosunek zdadności, możnaby wcielić do wojska stałego (marynarki wojennej), rezerwy dopełniającej lub obrony krajowej w granicach najmniejszej ilości do uzupełnienia tejże potrzebnej, wzięci zostali do wojska z największym numerem losu najwyższej klasy wieku, a którzy w innym razie byłiby wcieleni do rezerwy dopełniającej lub obrony krajowej albo, jeżeli należą do czwartej klasy wieku, nie byłiby do poboru powołani, będą przeznaczeni na następców.

Do dopełnienia obowiązku stawienia pociągać można tego, który go zaniedbał, aż do ukończenia trzydziestego szóstego roku życia (§. 16).

§. 34.

Popisowi, których przyjęcia do służby w wojsku stałem (marynarce wojennej) i obronie krajowej albo w rezerwie dopełniającej władza wojskowa odmówi, mogą być na wniosek członków komisji, władzę administracyjną reprezentujących, przedstawieni wyższej komisji rozpoznawczej mieszanej (superarbitrum) do stanowczego orzeczenia.

Przedstawić ich należy takiejże komisji w każdym razie, gdy jeden z członków komisji poborowej, należący do reprezentacji powiatowej lub gminnej, za tem się oświadczy.

Pod decyzją tejże komisji oddać należy także takich popisowych, już wziętych do wojska stałego (marynarki wojennej), do obrony krajowej lub rezerwy dopełniającej, którzy do końca roku poboru będą przedstawieni do uwolnienia jako niezdatni do służby.

Przeciwko orzeczeniu tej komisji niema odwołania.

Gdy władza administracyjna uzna prawo uwolnienia, członkom komisji, należącym do stanu wojskowego lub do reprezentacji powiatowej albo gminnej służy prawo sprzeciwienia się temu, decyzja zaś nastąpić ma w myśl §fu 17go.

§. 36.

Należący do rezerwy obowiązani są w ciągu należenia do niej odbyć trzy ćwiczenia wojskowe (służbowe) trwające za każdym razem najdłużej cztery tygodnie.

Każde powołanie do czynnej służby (§. 10) liczy się za jedno ćwiczenie.

Należących do rezerwy marynarki wojennej, którzy odbyli czynnie czteroletnią służbę liniową (§. 4), nie wolno powoływać do ćwiczeń wojskowych (służbowych).

Dla tych, którzy do ćwiczeń zostali powołani i dla należących do rezerwy dopełniającej, odbywają się corocznie po żniwach zgromadzenia kontrolne (raporty główne), które jednak nie mają zabierać więcej jak jeden dzień.

Przepisy o ćwiczeniach wojskowych i zgromadzeniach kontrolnych obrony krajowej zawiera ustawa o obronie krajowej.

39.

Prawidłowe przenoszenie z linii do rezerwy i z rezerwy do obrony krajowej, tudzież przenoszenie z rezerwy dopełniającej do obrony krajowej z pozostawieniem stopnia służbowego, nakoniec uwalnianie z obrony krajowej, po upływie okresów ustanowionych (§. 4 i 15) dla każdej z tych kategorii służbowych, następuje ma z końcem grudnia każdego roku.

W razie wojny przenoszenie to i uwalnianie następuje dopiero na rozkaz Cesarza.

Każdy, na stanowisko nie czynne przeniesiony lub uwolniony, otrzyma dokument legitymacyjny; opóźnienie w wygotowaniu tego ostatniego dokumentu nie pociąga za sobą przedłużenia obowiązku służbowego po za czas ustawą przepisany.

§. 40.

Przed wysłużeniem lat przepisanych uzyskać może uwolnienie jedynie ten:

- a) którego wzięcie do wojska sprzeciwiało się ustawie;
- b) który stał się na zawsze niezdatnym do służby;

- c) który wszedł w jeden ze stosunków wzmiankowanych w §. 17 pod 1, 2, 3, lub zostawał już w jednym z takich stosunków, gdy go brano do wojska, lecz nie odwołał się do tego w czasie właściwym, tudzież
- d) który wzięty został z czwartej klasy wieku na następcę, lecz po zupełnem pokryciu kontyngensów do stałego wojska i rezerwy dopełniającej, jakoteż ilości najmniejszej do uzupełnienia obrony krajowej, odpada jako nadliczbowy.

W czasie pokoju przenosić trzeba następców nadliczbowych w kontyngensie wojska stałego (marynarki wojennej) do rezerwy dopełniającej, następców zaś, którzy z kontyngensu rezerwy dopełniającej odpadają jako nadliczbowi, do obrony krajowej.

Uwolnionych na zasadzie ustępu c), do wyższej klasy wieku należących, jeżeli byli wcieleni do wojska stałego lub rezerwy dopełniającej, objąć ma odrazu w ewidencją, rezerwa dopełniająca, jeżeli zaś z etatu obrony krajowej zostali uwolnieni, obrona krajowa.

Co do tych, którzy w ciągu czasu powinności służbowej wejść w stosunki familijne, zasługujące na szczególne względy, ale nie uprawniające do uwolnienia z wojska w myśl ustępu c), zarządzić można przedwczesne puszczenie na urlop na czas pobytu bez względu na kolej starszeństwa służbowego, jednak bez naruszenia obowiązku uczestniczenia w ćwiczeniach wojskowych i zgromadzeniach kontrolnych rezerwy (obrony krajowej).

§. 41.

W przypadkach a), b) i c) (§. 40), mianowicie, jeżeli co do b) i c) będzie oraz niewątpliwie udowodnione, że niezdatny lub odwołujący się po czasie do tytułu uwalniającego, był już niezdatny lub miał ten tytuł, gdy się powinność służbowa zaczynała (1 października), trzeba dostarczyć zastępcę.

Na miejsce takich uwolnionych aż do końca roku poboru, dostarczyć trzeba zastępców w tym samym roku, a mianowicie, jeżeli ubędzie ludzi w kontyngensie rekrutów, przenieść do linii w miarę owego ubytku tych, do rezerwy dopełniającej przeznaczonych, którzy według kolei losowej są najbliżsi.

Ci, na którychby w takich przypadkach spadała wina, zapłacić mają interesowanej kasie skarbowej tytułem wynagrodzenia szkody, kwotę ryczałtową 20 złotych i poniosą nadto karę, która wymierzona będzie według ustawy karnej lub przepisów służbowych.

Poszkodowanym bez własnej winy przez pobór, sprzeciwiający się ustawie, służy prawo domagania się od winnych wynagrodzenia szkody.

Gdyby z jakiegokolwiek innej przyczyny nastąpił ubytek w kontyngensie rekrutów i rezerwy dopełniającej, zastępcę wziąć należy tylko w takim razie, jeżeli ubytek nastąpił w czasie aż do 1 października roku wzięcia do wojska.

§. 44.

Związków małżeńskich nie wolno zawierać temu, który nie doszedł wieku popisowego, ani temu, który trzeciej klasy wieku nie przeszedł, lub który powinności stawienia się całkowicie nie dopełnił.

Zakaz zawierania związków małżeńskich obowiązuje czwartą klasę wieku tylko o tyle i dopóty, o ile w myśl przepisów §. 32 zarządzone będzie i publicznie ogłoszone powołanie teje w pewnym obszarze administracyjnym.

W okolicznościach na szczególne względy zasługujących, ministerstwo obrony krajowej lub władza krajowa, do tego wydelegowana, może wyjątkowo dawać do ożenienia się pozwolenie; pozwolenie to nie stanowi jednak tytułu do uwolnienia od dopełnienia powinności służenia wojskowo.

§. 45.

Ten, któryby się zaślubił wbrew zakazowi, w §. 44 zawartemu, stawiony będzie z urzędu, w razie zaś niezdatności, ukarany będzie karą pieniężną w kwocie aż do 1.000 złotych na rzecz funduszu gminnego ubogich, a gdyby jej nie mógł zapłacić, aresztem aż do sześciu miesięcy.

Na tych, którzyby się okazali współwinnymi zakazanego zaślubienia, wymierzyć należy, na rzecz funduszu gminnego ubogich, karę pieniężną aż do 500 złotych, w razie niemożności zapłacenia, karę aresztu aż do trzech miesięcy, niezawisłe od wytoczenia postępowania według przepisów służbowych, jeżeli zostają w służbie rządowej.

Przekroczenie przedawnia się w ciągu trzech miesięcy po upływie peryodu poborowego tego roku poboru, w którym przestępca był po raz ostatni popisowym.

§. 52.

We względzie zawierania związków małżeńskich podlegają ustawom i przepisom powszechnym nie tylko w czasie czynnej służby i z zawarowaniem powinności służenia w wojsku stałym (marynarce wojennej) lub obronie krajowej:

- a) obowiązani do służby liniowej, na stałym urlopie będący, gdy przejdą trzecią klasę wieku;
- b) należący do rezerwy, rezerwy dopełniającej i obrony krajowej;
- c) oficerowie i urzędnicy rezerwy i obrony krajowej nie czynnej;
- d) oficerowie na emeryturze z zatrzymaniem stanu wojskowego, tudzież urzędnicy w wojsku stałym (marynarce wojennej) i w obronie krajowej;
- e) inwalidzi patentowi nie umieszczeni w domu inwalidów.

§. 53.

Urlopnicy, dopóki są na urlopie, jakoteż oficerowie nie pełniący czynnej służby, tudzież żołnierze i podoficerowie rezerwy i obrony krajowej, nakoniec należący do rezerwy dopełniającej, podlegają we wszystkich swoich stosunkach cywilnych, jakoteż w sprawach karnych i policyjnych, sądom i władzom cywilnym, z temi jedynie ograniczeniami, które opierają się na ustawie niniejszej albo są potrzebne do utrzymania ewidencji.

Służący czynnie w wojsku stałym, marynarce wojennej, rezerwie dopełniającej i obronie krajowej, podlegają wojskowym ustawom karnym i porządkowym; we względzie zaś stosunków cywilnych, nie mających związku ze służbą wojskową, podlegają ustawom i władzom cywilnym.

Bliższe szczegóły w tym względzie określi osobna ustawa.

Wszyscy oficerowie, tudzież żołnierze i podoficerowie rezerwy, rezerwy dopełniającej i obrony krajowej za granicą przebywający, jak tylko z ogłoszeń publicznych musieli dowiedzieć się, że monarchya zagrożona jest bliską wojną, że rezerwa i obrona krajowa zostały powołane, winni powrócić niezwłocznie do ojczyzny i stawić się dla dopełnienia obowiązku, nie czekając na osobne powołanie.

§. 54.

Pełniący powinność służbową w linii, rezerwie lub rezerwie dopełniającej puszczają się mogą na wychodźstwo tylko po uzyskaniu od wspólnego ministerstwa wojny pozwolenia, aby ich uwolniono ze służby, wszyscy inni, do służenia wojskowo obowiązani, tudzież ci, którzy jeszcze nie doszli wieku popisowego, tylko za pozwoleniem ministerstwa obrony krajowej.

Obowiązanemu do służby liniowej, tudzież temu, który jeszcze nie jest popisowym lub powinności stawienia się jeszcze całkiem nie dopełnił, pozwolenie dopuszczenia się na wychodźstwo dane być może tylko w tym razie, jeżeli rodzice lub to z rodziców, które zostaje przy życiu, razem z nim emigruje.

Wychodźstwo uważać się ma za spełnione tylko w tym razie, jeżeli wychodźca rzeczywiście, przesiedlił się z obszaru monarchyi austryacko-węgierskiej do państwa zagranicznego w zamiarze stałego tamże zamieszkania. Jeżeli wychodźstwo nie przyjdzie do skutku, ten, który miał emigrować, winien dopełnić później resztę powinności służbowej, przerwana przez uwolnienie go ze związku wojska stałego (marynarki wojennej), rezerwy dopełniającej lub obrony krajowej.

Gdy nastąpi uruchomienie i dopóki trwa, pozwolenie do wyemigrowania nie może być dane osobie, należącej do związku siły zbrojnej i nikomu, kto już jest popisowym.

§. 55.

Obowiązani do służenia wojskowo, którzy z powodu niezdatności lub ponieważ im służy prawo do czasowego uwolnienia, albo w skutek wyemigrowania z monarchyi austryacko-węgierskiej, ustawowej powinności służbowej w wojsku stałym (marynarce wojennej), w rezerwie dopełniającej i obronie krajowej (§. 4) nie spełnili lub spełnili ją tylko w części, obowiązani są do opłacania taksy wojskowej (ustawa z dnia 13 czerwca 1880, Nr. 70 Dz. u. p.).

Artykuł II.

Przepis §fu 4go, tyczący się powinności służbowej w marynarce wojennej, obowiązuje także wszystkich tych popisowych, którzy w czasie ogłoszenia ustawy niniejszej pełnić będą służbę liniową w marynarce wojennej.

Obowiązani do służenia wojskowo, którzy zanim ustawa niniejsza nabyła mocy obowiązującej, zostali stanowczo przeznaczeni do rezerwy dopełniającej, mają być wprowadzeni wzięci do wojska w myśl §fu 32 i przeto podlegają kontroli wojskowej, atoli przepisy §fu 4go, tyczące się liczby lat powinności służbowej i przepisy §fu 32go, tyczące się wykształcenia służących w rezerwie dopełniającej, nie mają być do nich stosowane.

Artykuł III.

Tym, do służenia wojskowo obowiązany, którzy wzięci zostali do wojska, zanim ustawa niniejsza nabyła mocy obowiązującej, jeżeli czynią zadość wymaganiom przepisów §§. 25 i 27, korzystanie z dobrodziejstw tamże ustanowionych może im być później na ich prośbę dozwolone.

Z dobrodziejstwa służby ochotniczej jednorocznej korzystać mogą od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy także obowiązani do służenia wojskowo i wzięci do wojska w tym roku, w którym ta ustawa zaczęła obowiązywać, jeżeli czynią zadość warunkom w niej przepisany.

Obowiązani do służenia wojskowo, dawniej wzięci do wojska, którzyby w czasie, gdy ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, pełnili już powinność służbową w linii, jeżeli w duchu ustawy niniejszej udowodnią uzdolnienie naukowe, potrzebne do stanowczego przyznania im dobrodziejstwa służby ochotniczej jednorocznej a zdadzą pomyślnie egzamin na oficerów rezerwy, mogą być po wysłużeniu najmniej jednego roku w linii, przeniesieni do rezerwy, z zawarowaniem całkowitej powinności służenia wojskowo.

Artykuł IV.

Wykonanie ustawy niniejszej, nabywającej mocy od dnia ogłoszenia, poruczam Mojemu Ministrowi obrony krajowej, który w tej mierze winien porozumieć się z Moim wspólnym Ministrem wojny.

Mürzsteg, dnia 2 października 1882.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w.

Weltersheimb r. w.